

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

شماره مجوزمجله: ۸۰۴۰۰

زمان پذیرش نهایی: ۱۳۹۶/۱۰/۲۷

ارزیابی صنعت گردشگری روستایی و چگونگی آثار آن بر توسعه روستایی

(بررسی موردی منطقه سه در شهرستان میمه)

جیران هادی مقدم^۱، افشین ریئسی دهکردی^{۲*}، نوشین عباسی^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد

*۲- عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد شهرکرد

۳- عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد شهرکرد

Reisi_afshin@yahoo.com

چکیده

امکان سنجی گردشگری روستایی در مناطق مختلف نیازمند بررسی محصول در ۵ بخش مشترک است. این بخش‌ها شامل: ۱- جاذبه‌ها، ۲- دسترسی، ۳- تاسیسات و تسهیلات زیربنایی، ۴- خدمات مهمان‌نوازی، ۵- عناصر سازمانی و نهادی و همچنین عرضه محصول گردشگری روستایی به بازار تقاضا است. محصول در چارچوب شاخصها و مدل‌های مختلفی بررسی می‌شود که در زمره امکان سنجی گردشگری روستایی قرار می‌گیرد. بر این اساسی این مقاله گردشگری روستایی منطقه سه در شهرستان میمه را برای امکان عرضه به بازار تقاضای گردشگری روستایی سنجیده است. بر اساس این تحقیق محصول گردشگری روستای سه در سطح متوسط و در مرحله کشف است و برای کامل شدن محصولی، برخی کاستی‌ها به ویژه در خدمات مهمان‌نوازی باید رفع شود. همچنین لازم است راهبرد بازاریابی گردشگری منطقه بر بنیان جاذبه‌های طبیعی و طبیعت‌گردی قرار گیرد که بازار هدف آن در وهله اول در مقیاس منطقه‌ای و در وهله دوم در مقیاس ملی است تا از این طریق در مقیاس بین‌المللی، امکان جذب گردشگر فراهم آید.

کلیدواژه‌ها: امکان سنجی، گردشگری روستایی، طبیعت‌گردی، منابع گردشگری، منطقه سه

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

*نویسنده مسئول: افشین ریئسی دهکردی (Reisi_afshin@yahoo.com)

مقدمه

گردشگری روستایی در فضای جغرافیایی پسامدرنیته محصول ساختارشکنی گردشگری انبوه "در الگوهای فضایی سه گانه است و موجب شکل گیری نگرش پسااختاری توسعه در قالب جریان گردشگری در نواحی روستایی می شود (سقای، ۱۳۸۵). کنشگری و تعاملها و تا حدی تقابلیهای دودویی در تولید فضای جغرافیایی نقش دارند؛ از این رو گردشگری نیز به عنوان پدیده جغرافیایی در نواحی روستایی، متن فضایی مختص به خود را تولید می کند. در واقع «تعاملات و تقابلهای میزبان و گردشگر در نواحی روستایی، متن فضایی گردشگری در این نواحی را تولید نموده و در کنشگری درون متنی، محصول گردشگری روستایی را به بازار تقاضای گردشگری عرضه می کند» (سقای، ۱۳۸۸: ۸۶). گردشگری برای احیای اقتصادی و تحرک نیروی انسانی و کار در مناطق رو به افول روستایی فرصت مناسبی فراهم می کند، زیرا تنها فعالیتی است که می تواند در کنار فعالیت های کشاورزی سنتی و صنایع پ روستایی که به سرعت در حال از بین رفتن هستند، قرار گیرد، و باعث شود که روستاییان علاوه بر فعالیت های روزمره خود، از منبع درآمد دیگری نیز بهره مند شوند. از این رو امروزه «گردشگری در مناطق روستایی و دورافتاده، اهمیت ویژه ای یافته و وسیله ای برای رفاه جوامع محلی تلقی می شود» (قادی: ۱۳۸۳: ۱۶). علاوه بر این گردشگری در سطح محلی برای صاحبان تجارت با سرمایه نسبتا اندک، رشد اقتصادی نظاممندی فراهم می کند و جایگزین بالقوهای برای فعالیت های سنتی در روستا و کارگران محلی ارائه می دهد (هال، ۲۰۰۵). اشتغال در گردشگری روستایی، اغلب به مهارت زیادی نیاز ندارد و ساکنان محلی به آسانی و با مهارتهای عادی مانند پخت غذاهای محلی، خدمتکاری، خرده فروشی، کارگری در رستوران ها و نظایران می توانند در این زمینه فعالیت کنند (دنیس، ۲۰۰۳).

همچنین گردشگری روستایی برای حل مشکل مهاجرت جوانان و عدم توسعه اقتصادی، به ویژه تخریب منابع طبیعی و میراث فرهنگی آن در نواحی روستایی امکان مناسبی فراهم می کند. به گونه ای که در برخی نواحی به دلیل سودآور نبودن تولید و مهاجرت روستاییان، به گردشگری به مثابه یک منبع ثانویه برای افزایش درآمد روستاییان توجه می شود (جان، ۱۹۹۵) و فرصتی را برای حمایت از اقتصادهای روستایی با سرمایه گذاری جدید، اشتغال و سرمایه گذاری در روستا ارائه می دهد (روبرت، ۲۰۰۳). بنابراین برنامه ریزی برای توسعه گردشگری روستایی، به بررسی دقیق و تسلط بر شرایط و اوضاع منطقه مورد مطالعه وابسته است (غازی، ۱۳۷۴). همچنین مستلزم بررسی توان رقابتی مناطق مختلف در بازار گردشگری از یک سو و قابلیت های گردشگری مناطق مختلف از سوی دیگر است. در واقع گردشگری مانند یک محصول اقتصادی به نظام عرضه و تقاضا وابسته است که امکان سنجی محصول گردشگری را به مثابه راهبرد بنیادی در رابطه با ارزیابی قابلیت های گردشگری در فضای سیرزمینی یعنی عرضه محصول گردشگری برای پاسخگویی به بازار گردشگری در مقیاس های منطقه ای، ملی و بین المللی را ضروری می سازد. امکان سنجی محصول گردشگری روستایی در این منطقه دربرگیرنده ارزیابی کلی قابلیت های گردشگری روستایی برای پاسخ به تقاضای گردشگری در بازارهای گردشگری در مقیاسی منطقه ای و ملی است. بر این اساس، این مقاله با نگرش ساختاری به گردشگری، محصول گردشگری روستایی در استان اصفهان روستای سه در شهرستان میمه را به عنوان مطالعه موردی امکان سنجی می کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

مبانی نظری

«گردشگری در چالش‌های پسامدرن در ساختار شکنی جنبش‌های کلاسیک خود گرفتار آمد و زمینه‌های شکل‌گیری جریان گردشگری کیفیتی در اقتصاد پسا صنعتی و پیرامون آن مهیا شد. این روند زمینه‌های تعامل فرهنگی را همراه با کاهش اثرات سوء زیست محیطی بین میزبان و گردشگر و محیط گردشگری فراهم نمود» (پاپلی یزدی و سقایی، ۱۳۹۰: ۱۱۴). گردشگری در این چارچوب، الگوهای فضایی سه گانه‌ای دارد که عبارتند از: گردشگری شهری، گردشگری در طبیعت و گردشگری روستایی، الگوهای فضایی گردشگری، رویکرد مداخله‌ای فضای گردشگری است که پهنه‌بندی جریان گردشگری و امکان سنجی محصول گردشگری را استفاده می‌کند. در چارچوب الگوی فضایی گردشگری، قابلیت‌های گردشگری در مناطق مختلف بررسی می‌شود و با شناسایی قابلیت‌ها و بازار گردشگری متناسب با آن، زمینه اقدام مسئولان محلی برای سیاست‌گذاری مناسب فراهم می‌شود. اقعیت‌های درون متنی وضعیت گردشگری در ایران نشان دهنده این امر است که فقدان راهبردهای لازم برای جذب گردشگری از بازارهای گردشگری، در سه مقیاس منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی ناشی از رویکرد جاذبه محور در گردشگری ایران است. رویکرد جاذبه محور، تسری وجود جاذبه‌ها به عنوان قابلیت‌های گردشگری است که نه تنها ارزش جذب جاذبه‌ها را مد نظر قرار نمی‌دهد؛ بلکه از نگرشی ساختاری به گردشگری به عنوان یک محصول عاجز است. البته یک الگو فضایی را می‌توان به این الگوها اضافه کرد که گردشگری عشایری است و بیشتر بر مناطقی تمرکز دارد که کوچ‌نشینی در آن وجود دارد سقایی، مهدی (۱۳۸۶).

دسترسی، تأسیسات و تسهیلات زیربنایی، خدمات مهمان‌نوازی و عناصر سازمانی و نهادی است، بررسی شده و در ترسیم سیمای کلی محصول گردشگری آن منطقه مورد استفاده قرار گیرند» (کدیور و سقایی، ۱۳۸۶: ۱۱۳). به این ترتیب گردشگری روستایی، به مثابه الگو فضایی، گونه‌های مختلف گردشگری دارد. «گونه شناسی ذکر شده دربرگیرنده گونه‌های عمده گردشگری است که به عنوان تقاضای بازار گردشگری روستایی مطرح می‌باشند» (سقایی و رستمی، ۱۳۸۴: ۱). شکل ۱ نشان دهنده گونه‌شناسی گردشگری روستایی است.

گردشگری روستایی گونه‌های متفاوتی دارد که نشان دهنده الگوی پیچیده محیط زیست، اقتصاد، تاریخ و موقعیت روستا است (لین، ۱۹۹۴). طبیعت و محیط روستا و میراث تاریخی و فرهنگی آن شرط اصلی برای توسعه گردشگری روستایی است؛ زیرا این خصایصی در سال‌های اخیر گردشگران زیادی را جذب زندگی روستایی کرده است (استتیک، ۲۰۱۱). بر این اساس می‌توان گردشگری روستایی را دربرگیرنده زمینه‌های مختلف فعالیت‌های گردشگری مانند سکونت‌گاه‌ها، جشنواره‌ها، ورزش‌های بومی و محلی دانست که در محیط روستا شکل می‌گیرند. در واقع گردشگری روستایی بر مبنای جاذبه اصلی موجود و انگیزه‌های سفر به نواحی روستایی، گونه‌شناسی می‌شود. هنگامی که جاذبه‌های موجود در روستا و انگیزه‌های سفر، طبیعت و تفریح در هوای آزاد است با گونه‌ای گردشگری تفریحی مواجه هستیم و هنگامی که هدف اصلی گردشگری کشاورزی و انگیزه بازدید یا کار در مزرعه است، گردشگری کشاورزی نام می‌گیرد که گونه‌ای از گردشگری روستایی به مثابه یک الگو فضایی به شمار می‌آید. با وجود این جاذبه، شرط اصلی برای شکل‌گیری گردشگری روستایی است اما شرط کافی نیست. جاذبه‌ها با دیگر اجزا می‌تواند محصول گردشگری را شکل دهد و که در یک «جای» جغرافیایی تبلور می‌یابد و دربرگیرنده روستاهایی است که جاذبه گردشگری دارد و با دیگر خدمات، محصول گردشگری را به تقاضای گردشگران عرضه می‌کند (مافی و سقایی، ۱۳۸۷).

خدمات مهمان‌نوازی به تمام خدماتی گفته می‌شود که لازم است برای آرامش و راحتی و کسب تجربه گردشگری بهتر به گردشگر ارائه شود و دربرگیرنده خدمات اقامتی، پذیرایی، تفریحی، تجاری (خرید)، مالی، فرهنگی و نظیر آن است. از آنجا که این خدمات در رابطه مستقیم با گردشگر به عنوان مهمان سرو کار دارد، تبلور گونه‌ای از خدمات مهمان‌نوازی است. البته ذکر

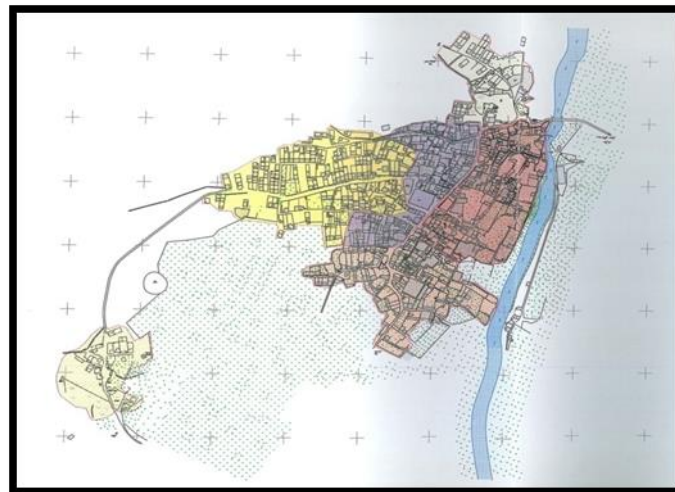
ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

این نکته نیز ضروری است که خدمات مهمان‌نوازی گلوگاه کسب درآمد مستقیم از گردشگری نیز به شمار می‌آید و در زمینه اقتصاد گردشگری اهمیت اساسی دارد.

معرفی منطقه مورد مطالعه

روستای سُه یکی از روستاهای شاهین شهر و میمه می‌باشد که در بخش مرکزی و در دهستان مورچه خورت در استان اصفهان واقع گردیده است. روستای سُه در فاصله ۶۵ کیلومتری مرکز شهرستان یعنی شهر شاهین شهر و در سمت شمال شرقی آن واقع شده است. این روستا از لحاظ موقعیت جغرافیایی در طول ۵۱ درجه و ۲۷ دقیقه و عرض ۳۳ درجه و ۲۶ دقیقه واقع شده است و از جهت شمال به روستای ایبانه، از سمت جنوب به روستای بیدشک، از شرق به روستای کلهرود و از سمت غرب به شهر میمه و روستای رباط محدود می‌شود (طرح هادی روستای سُه).

نقشه روستای سُه (طرح هادی روستای سُه)

یافته‌های پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش پیمایشی با استفاده از روش‌های رایج "توصیفی-تحلیلی" است. ابزار گردآوری داده‌ها، از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و تکنیک‌های تحقیق میدانی مانند، مشاهده، مصاحبه و... گردآوری شده است. هدف اصلی تحقیق مزبور نیز کشف و ارائه راهکارهای توسعه گردشگری و امکان‌سنجی روستایی از طریق شناخت پتانسیل‌ها و محورهای توسعه در مجموعه خانه‌های قدیمی و تاریخی و کاروانسرای عباسی در روستای سُه می‌باشد، جامعه آماری تحقیق از تمامی ساکنین منطقه می‌باشد.

معیشت روستای سُه

در روستاهای دهلر و بیدشک و سُه مانند اکثر روستاهای کشاورزان کشاورزی عمده‌ترین شیوه امرار معاش است. از گذشته‌های دور کشاورزی و دامپروری پایه و مبنای اقتصادی روستایی به شمار می‌رفته است و حتی می‌توان گفت که روستاها بر اثر رواج کشاورزی شکل گرفته و کم‌کم رونق یافتند. لذا قسمت اعظم شاغلین این روستاها به کشاورزی، باغداری و دامپروری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

مشغول هستند. در درجه بعدی تعدادی رشته‌های خدماتی برای سرویس‌دهی به ساکنین شکل گرفتند. از جمله بقالی، نانوايي، نجاری، قصابی و... که تعداد آن‌ها در سطح این روستاها انگشت شمار است و تنها برای رفع برخی مایحتاج زندگی روزمره اهالی ایجاد شده‌اند. لازم به ذکر است عده‌ای محدود از ساکنین نیز در بخش‌های صنعتی و کارگاه‌های روستای مورچه خورت مشغول به فعالیت هستند با این وجود مهمترین شیوه معیشت اهالی با توجه به مناسب بودن وضعیت آب‌های زیرزمینی و همچنین مستعد بودن خاک برای باغداری و زراعت، همان کشاورزی و دامداری می‌باشد (طرح هادی روستای سه).

اقلیم

براساس روش اقلیم کوپن، اقلیم روستا از نوع اقلیم خشک صحرایی شبیه اقلیم نیمه بیابانی می باشد. کوپن معتقد است که هرگاه میزان بارندگی یک محل کمتر از میزان مشخص شده برای درجه حرارت مربوطه باشد آن محل جزء نواحی خشک است. بنابراین تابستان محدوده مورد مطالعه گرم و زمستان آن نسبتاً سرد است. براساس روش آمبرژه روستای سه جزء اقلیم بیابانی گرم خفیف یا نیمه بیابانی کوهپایه ای محسوب می‌گردد (طرح ساماندهی بر خوار و میمه).

جدول (۳-۱): روش تعیین اقلیم

روش تعیین اقلیم	نوع اقلیم
روش دکتر کریمی	اقلیم نیمه خشک گرم با زمستان‌های نسبتاً سرد
روش کوپن	اقلیم خشک صحرایی شبیه اقلیم بیابانی
آمبرژه	اقلیم بیابانی گرم خفیف یا نیمه بیابانی

مأخذ: طرح ساماندهی سکونتگاه‌های روستایی بر خوار و میمه

- بناها و بافت‌های با ارزش موجود در روستا

با توجه به مطالعات و بررسی‌های میدانی صورت گرفته در سطح روستا و همچنین استعلام انجام شده از سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان اصفهان و در نظر گرفتن قدمت چندین صد ساله روستای سه نزدیک به ۱۸ نقطه با ارزش تاریخی در محدوده و حریم روستا شناخته شده است که هنگی حکایت از پتانسیل بالای روستا در جذب گردشگران دارد. آثار تاریخی شناخته شده روستای سه به قرار زیر می‌باشند (میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع استان اصفهان):

۱- کاروانسرای عباسی

۲- حمام قدیمی (حمام قلعه پایین)

۳- خانه تاریخی مشهور به تلگرافخانه انگلیسی ها

۴- عمارت فرنگی

۵- امامزاده یوسف بن علی النقی

۶- امامزاده جلیل القدر

۷- امامزاده مرضیه خاتون

۸- حمام قلعه بالا

۹- قلعه پایین

۱۰- قلعه بالا

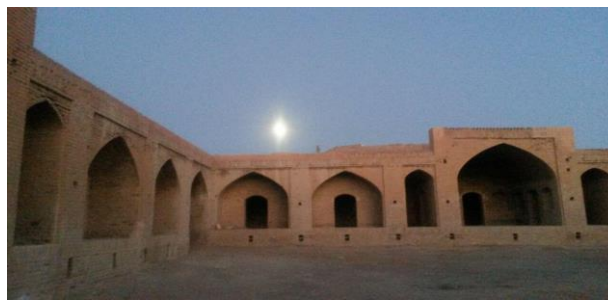
۱۱- برج کبوتر و کنده باغستان

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

- ۱۲- منزل کدخدا
- ۱۳- منزل میرزاجعفر
- ۱۴- آسیاب امامزاده
- ۱۵- آسیاب میرزا ابوالحسن
- ۱۶- آسیاب میرزا احمد
- ۱۷- ساباط درگذر قدیمی
- ۱۸- کوره آجرپزی

شکل ۱: ماخذ نگارنده

تاثیر جاذبه‌های گردشگری روستا بر امکان سنجی روستایی

توسعه گردشگری در روستاها، گسترش فرصت‌های شغلی، ایجاد درآمد اضافی و فقرزدایی را در مناطق روستایی به ارمغان می‌آورد، و مزایای فرهنگی و زیست - محیطی نیز به دنبال دارد، اما همواره خلأ برنامه‌ریزی کار آمد، در سیاست‌های توسعه روستایی برای فراهم آوری، یا یک پارچه کردن گردشگری، احساس می‌شود. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بین جاذبه‌های طبیعی و یادمان‌های تاریخی، میزان پذیرش گردشگران از سوی مردم بومی و امکان توسعه گردشگری در منطقه سه رابطه معناداری وجود دارد.

امروزه گردشگری روستایی می‌تواند سبب ایجاد اشتغال، افزایش درآمد و در نهایت رفاه و بهبود وضعیت معیشتی مردم شود (پویایی لنگرودی، ۱۳۸۲: ۸۱-۸۰). بسیاری از برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران توسعه از فعالیت‌های گردشگری به عنوان رکن اصلی توسعه پایدار یاد می‌کنند. زمانی که شرایط ملی یا بین‌المللی اجازه گسترش و توسعه گردشگری بین‌المللی را ندهد، توسعه داخلی به ویژه در مناطق توسعه نیافته و محروم می‌تواند نقش مهمی در توسعه این مناطق داشته باشد (جمعه‌پور، ۱۳۷۸: ۸۷). روستاها از گذشته دور، یکی از مقاصد گردشگران و محلی برای سیر و سفر مردم بوده است. در این تحقیق ابتدا به قابلیت‌های گردشگری در روش تحقیق با توجه به موضوع، اهداف و فرضیه‌های پژوهشی، روش انجام این تحقیق توصیفی - تحلیلی است. در عین حال، این تحقیق به لحاظ هدف جزو تحقیقات کاربردی است که یافته‌های آن می‌تواند در جهت رفع مسائل و مشکلات نواحی روستایی این حوزه قابل استفاده باشد.

قابلیت‌های گردشگری در توسعه روستایی پویایی اقتصادی روستایی از طریق انواع فعالیت‌های مربوط به تمامی بخش‌های اقتصادی، امری الزامی است (مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۲: ۸۱-۸۰). بسیاری از برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران توسعه از فعالیت‌های گردشگری به عنوان رکن اصلی توسعه پایدار یاد می‌کنند. زمانی که شرایط ملی یا بین‌المللی اجازه گسترش و توسعه

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

گردشگری بین‌المللی را ندهد، توسعه داخلی به ویژه در مناطق توسعه نیافته و محروم می‌تواند نقش مهمی در توسعه این مناطق داشته باشد (جمعه پور، ۱۳۷۸: ۸۷). روستاها از گذشته دور، یکی از مقاصد گردشگران و محلی برای سیر و سفر مردم بوده است. امروزه بسیاری از نواحی روستایی به علت داشتن محیطی مفرح و جذاب، بسیاری از جمعیت شهری را در ایام تعطیلات آخر هفته و یا فصلی و سالانه به سوی خود می‌کشاند (مطیعی لنگرودی، ۱۳۷۵، ۸۷). در بسیاری از کشورها تنها روستا مخزن میراث فرهنگی و طبیعی است، و این میراث فرهنگی و جوی روستایی است که بسیاری از گردشگران را جذب مناطق روستایی می‌کنند. (شارپلی، ۱۳۸۰، ۱۲۲). توسعه گردشگری جهت فقرزدایی و کاهش مهاجرت، ایجاد رفاه اجتماعی، حفظ ویژگی‌های فرهنگ سنتی، حفظ بافت سنتی، ارتباطات فرهنگی، حفظ منابع طبیعی و فرهنگی، تقویت غرور ملی و ایجاد فرصت‌های شغلی در کنار فعالیت‌های کشاورزی و دامداری در مناطق روستایی و دور افتاده، عنصری اساسی و ضروری محسوب می‌شود (قادری، ۱۳۸۳، ۱۹). بنابراین، برای توسعه نواحی روستایی، باید برای توسعه گردشگری روستایی برنامه‌ریزی کرد. امروزه گردشگری روستایی می‌تواند سبب ایجاد اشتغال، افزایش درآمد و در نهایت رفاه و بهبود وضعیت معیشتی مردم شود (مطیعی لنگرودی، ۸۷). به طور کلی توسعه گردشگری هر چند موجب تحولات اجتماعی مشابه با تغییر و تحولات ناشی از صنعتی شدن جوامع بومی می‌گردد ولی گردشگری بر خلاف صنعت می‌تواند هنرهای مردمی، سنت‌ها و عادات کهن را از نو زنده کرده و نسبت به حفظ میراث فرهنگی و طبیعی نیز ایجاد انگیزه و علاقه نماید (طیب، ۱۳۷۹، ۲۱۹). گردشگری می‌تواند برای محصولات کشاورزی، صنایع دستی و دیگر محصولات حاصل از فناوری ایجاد تقاضا کشاورزی نماید (سقای، ۱۳۸۲: ۳). گردشگری روستایی به طور غیر مستقیم سبب بالا رفتن اشتغال در بخش کشاورزی می‌شود، زیرا با بالا رفتن تقاضا به سبب ورود گردشگران، تولیدات و قیمت محصولات کشاورزی تحت تأثیر آن افزایش می‌یابد (بیک محمدی، ۱۳۷۹: ۲۵۰). گردشگری ترکیبی شامل عرضه فعالیت‌های فراغتی گوناگون در زمینه‌های ورزشی، حیات وحش، چشم‌اندازهای طبیعی جذاب، آبشارها، یادمانهای تاریخی، خوراک و مهمتر از همه، آب؛ یعنی دریا، دریاچه، رودخانه، چشمه‌های آب معدنی، استخرهای شنا و آداب و رسوم محلی و جاذبه‌های مردم شناسی و هنرهای سنتی، مراکز خرید و مانند آن است که همه دارای ارزش تفریحی بالایی به ویژه برای گردشگری محلی است (رضوانی، ۱۳۸۰: ۲۳۷). گردشگری نه تنها به عنوان ابزار بالقوه‌ای برای حل برخی از معضلات در روستاها محسوب می‌شود، بلکه همچنین به عنوان یکی از عناصر جدایی ناپذیر راهبرد توسعه روستایی مطرح شده است (Sharpley, ۲۰۰۲). تنها جایی که می‌تواند حافظ سنتها باشد، محیط روستا، جوامع کوچک و محدود و دهکده‌های قدیمی است. بنابراین، نواحی روستایی محلی مناسب برای توسعه پایدار گردشگری است (قادری، ۱۳۸۳: ۷). گردشگری نسبتاً فرصت‌های زیادی برای نیروی کار مازاد، در سطح مهارت پایین ایجاد می‌کند، بنابراین، این صنعت می‌تواند به عنوان مهمترین استراتژی برای اشتغال‌زایی سریع در بعضی مناطق معرفی شود (Yolanda ۴.۵: ۲۰۰۴). دلیل اصلی توجه به توسعه گردشگری روستایی، غلبه بر پایین بودن سطح در آمد و ارائه فرصت‌های جدید شغلی و تحولات اجتماعی در جامعه روستایی است. در ابعاد اجتماعی نیز گردشگری روستایی می‌تواند به عنوان ابزاری برای تولید اشتغال و توسعه اقتصادی در سطوح منطقه، امیدهایی را برای کاهش فقر و افزایش اشتغال بخصوص در نواحی کم سود ده فراهم آورد (جوان، سقای، ۱۳۸۳: ۱۱۳). گردشگری پایدار در نواحی روستایی به همان اندازه که به حفظ هویت و فرهنگ نواحی روستایی توجه دارد، حفظ محیط زیست فیزیکی را نیز لحاظ می‌کند (Butler et al | ۲۴۹: ۲۰۰۸). گردشگری روستایی موجب توسعه اقتصادی جامعه محلی و بهبود کیفیت زندگی در مناطق روستایی می‌گردد (Dilekic, ۲۰۰۷: ۱۲۹). بهبود کیفیت زندگی جامعه میزبان، تأمین تجارب کیفی برای گردشگران و حفظ کیفیت محیط زیست از آثار گردشگری است (مهدیزاده، ۱۳۷۹: ۳). گردشگری روستایی می‌تواند زمینه ایجاد اشتغال پاره وقت و فصلی، ایجاد زیربنای گردشگری مانند شبکه‌های ارتباطی، آب و برق و نظیر اینها که برای فعالیت‌های گردشگری لازم و ضروری است، مهیا کند. این موضوع به توسعه سکونتگاه‌های روستایی منجر شده، مسلماً روستاییان منطقه نیز از این منابع بهره‌برداری خواهند کرد

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

کشورهای کمتر توسعه یافته دسترسی به منابع قابل حصول اندک و نیروی کار غیرماهر و ارزان زیاد است، در نتیجه، گردشگری می‌تواند به عنوان هدف اصلی توسعه محسوب گردد (۴۳, ۲۰۰۵, ASliman). هرمان Herman اشاره می‌کند که در بسیاری از جوامع مدیترانه‌ای داشتن دو شغل برای افراد، یکی در بخش کشاورزی و دیگری در بخش گردشگری، امری متداول است. بررسی‌های او در کامبریلز مشخص می‌کند که به دلیل سودآوری، تعداد اندکی از زارعان، کشاورزی را به طور کامل ترک کرده‌اند. بنابراین، اکثر آنها ترجیح می‌دهند به جای تبدیل به کارگران کارمزدی یا حقوق بگیر در نقش خود به عنوان کشاورزان مستقل باقی بمانند (Herman, ۱۹۸۱:۴۷۵). آنچه مسلم است، این که از نظر موافقان و مخالفان توسعه، گردشگری روستایی به طور فزاینده‌ای به صورت یک نوشدار و افزایش دهنده توان اقتصادی، بالا برنده قابلیت زیست در نواحی دور افتاده، محرک تجدید حیات سکونتگاه‌ها و نیز بهبود دهنده شرایط زندگی جوامع روستایی محسوب می‌گردد (Briedenham, ۲۰۰۴:۱۰۲).

نتیجه گیری

بر اساس بررسی‌های انجام شده، مشخص می‌شود که الگوی فضای منطقه در چارچوب گردشگری روستایی در برگزیده گونه‌های گردشگری تفریحی و طبیعت گردی است و جاذبه‌های طبیعی یکی از عوامل موثر و شاید مهم‌ترین وجه گردشگری در منطقه باشد؛ زیرا تغییر در الگوی فعالیت و معیشت مردم و گذار از جامعه روستایی و مبتنی بر کشاورزی به جامعه‌ای صنعتی و شهری باعث دوری و گسست مردم از طبیعت شده است.

منطقه سه با تاکید بر گردشگری تفریحی می‌تواند گردشگر استانی و ملی جذب کند. منطقه نمونه گردشگری سه به دلیل واقع شدن در میان کوه‌ها و همچنین عبور رودخانه عریضی که از کنار روستا عبور می‌کند، دارای آب و هوای سرد و متمایل به خشکی دارد. از مهم‌ترین ویژگی‌های منطقه گردشگری سه بناهای تاریخی و وجود کاروانسرای شاه عباسی است و به دلیل عدم برنامه‌ریزی و طرح‌ریزی توسط مسئولان توسط هیچ کدام از بناهای تاریخی این منطقه ثبت نشده و هیچ گونه اطلاع رسانی نشده است.

از این رو در وهله اول، جذب گردشگران منطقه‌ای در چارچوب ساماندهی در مرحله اول تا مرحله توسعه است. در این مرحله باید برای جلوگیری از رکود و احیای محصول گردشگری در منطقه، بر جذب گردشگران ملی تاکید کرد.

پیشنهادهای زیر در رابطه با توسعه گردشگری در منطقه سه ارائه می‌شود:

- ارائه سند راهبردی و برنامه‌ریزی عملیاتی توسعه الگوی فضای گردشگری مبتنی بر طبیعت استان اصفهان و تبیین جایگاه منطقه نمونه گردشگری منطقه سه.

- واسازی متن فضایی گردشگری روستایی در منطقه سه و تعادل بخشی به تقابل‌های دو دویی گردشگری منطقه.

- برآورد سهم متناسب و در خور تبلیغات و بازاریابی برای عرضه محصول گردشگری سه در مقیاس منطقه‌ای و ملی.

- تنوع بخشی به امکانات، فعالیت‌ها و خدمات گردشگری برای جلب رضایت گردشگران و افزایش گردشگر.

- انجام مطالعات جامع درباره "کلوگاه‌های گردشگری" در استان اصفهان که منطقه سه یکی از آن‌ها به شمار می‌آید.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

منابع

۱. رضوانی، محمد رضا (۱۳۷۴): توسعه گردشگری روستایی با رویکرد گردشگری پایدار، انتشارات دانشگاه تهران .
 ۲. پاپلی یزدی، محمد حسین وسقایی، مهدی (۱۳۹۰): گردشگری: ماهیت و مفاهیم. انتشارات سمت. تهران: چاپ ششم .
 ۳. جوان؛ جعفر وسقایی؛ مهدی (۱۳۸۳): " نقش گردشگری روستایی در توسعه منطقه‌ای : با تأکید بر مدیریت روستایی ". **مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای**، دانشگاه فردوسی شهر. شماره ۲ .
 ۴. کدیور؛ علی اصغر وسقایی، مهدی (۱۳۸۶): " ساماندهی گردشگری در تفرجگاه‌های پیرامون شهری ". فصلنامه تحقیقات جغرافیایی. شماره ۸۳ .
 ۵. نمازی، ایران (۱۳۷۴): " تحلیلی پیرامون چند مدل در برنامه‌ریزی توسعه صنعت توریسم ". مجموعه مقالات سمینار اصفهان و جاذبه‌های ایرانگردی و جهانگردی. اداره کل فرهنگ ارشاد اسلامی اصفهان
 ۶. مافی، عزت الله وسقایی، مهدی (۱۳۸۷): " تحلیلی بر گردشگری در روستاهای پیرامون کلان شهرها ". (مطالعه موردی: کلان شهر مشهد). **مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای**. شماره ۱۰ .
 ۷. جمعه پور، محمود (۱۳۷۸)، فرایند توسعه پایدار و نقش مشارکت در مدیریت و بهره برداری بهینه از منابع طبیعی، مجموعه مقالات همایش منابع طبیعی، مشارکت توسعه، سازمان جنگل ها و مراتع کشور، تهران.
 ۸. مطیعی لنگرودی، سید حسن، (۱۳۷۵): اهداف جهانگردی در استان خراسان، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۴۱ .
 ۹. مطیعی لنگرودی، سید حسن (۱۳۸۲): برنامه ریزی روستایی با تأکید به ایران. چاپ اول، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد..
 ۱۰. مطیعی لنگرودی، سید حسن (۱۳۷۹): گردشگری فرهنگی، بستری برای ارتباط ملل و گفتگوی تمدن ها، مجموعه مقالات همایش بین المللی رویکرد فرهنگی به جغرافیا، دانشگاه فردوسی مشهد .
 ۱۱. طیب، علی (۱۳۷۹): جایگاه ملاحظات فرهنگی در برنامه ریزی علمی برای توسعه گردشگری، اطلاعات سیاسی - اقتصادی، شماره ۱۵۷-۱۵۸ .
 ۱۲. قادری، زاهد (۱۳۸۳): اصول برنامه ریزی توسعه پایداری گردشگری روستایی، چاپ اول، انتشارات سازمان شهرداری ها و دهیاری‌های کشور
 ۱۳. بیک محمدی، حسن (۱۳۷۹): نگرش نو بر آثار اقتصادی توسعه جهانگردی " با نگاه به ایران "، اطلاعات سیاسی - اقتصادی، شماره ۱۵۷-۱۵۸ .
 ۱۴. مهدی زاده، جواد، (۱۳۷۹): توسعه گردشگری از دیدگاه برنامه ریزی شهری و منطقه‌ای، انتشارات سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور، شماره ۱۵ .
 ۱۵. شارپلی، ریچارد جولیا، (۱۳۸۰): گردشگری روستایی، ترجمه رحمت الله منشی زاده و فاطمه نصیری، انتشارات منشی.
- 16 yoland m.leon . (2004) : commvity impoacts of coastal tourism in the Dominican republic.
- 17 sharpley, Richard .(2002) : rural tourism and the challenge of tourism diversification the case of Cyprus : tourism management 23 .
- 18 dj ekic , s . (2007) : some structures and principles of sustionable rural tourism : available on ceeol .com /aspx / get document . aspx? Logid = 5& id 288 aaebe-4192-4361-9627...
- 19 aslihan , a . (2005) : constemporary patterans of labor transformation evidence from Turkish tourism industry.
- 20 butler Richard : hall , c . m , & Jenkins john . (1998) : tourism and recreation in rural araus .

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

21 bried enhann , I , & wichens , e . (2004) : tourism router as a tool for the economic pevelopment of areas vibrant hope or impossible dream? Tourism maragement : available on the www.elsever.com/locate/tourman.

22 dennis m.brown (2003) : rvral tourism : an annotated bibliography , u.s.dept.of agricvlture , woshington , dc.

23 roberto sonnino (2003) : for a “piece of bread?” interpreting sustainable develop ment through agritourism in southem Tuscany , Italy : department of anthropology : univer sity of Kansas ,http : //proqvest.umi.com